

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Marii Mercatoris S. Augustino Æqualis Opera Quaecumque Extant

[Complectens Ea Quæ Ad Hæresim Nestorianam Spectant]

Marius <Mercator>

Parisiis, 1673

Praefatio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14215

I N

SANCTI CYRILLI

EPISCOPI ALEXANDRIÆ

SCHOLIA

DE INCARNATIONE UNIGENITI,

a Mercatore ex Græcis conversa,

PRÆFATIO.

De nomine li-
bri.

TRACTATUS iste, non præstantior quam utilior, inscribitur, SCHOLIA DE INCARNATIONE UNIGENITI: propterea quod continet, non tantum explanationem trium vocum difficili intellectu, Christus, Emmanuel, Jesus, quantum prænotione opus est ad mysterium Incarnationis dominicæ tractandum; sed etiam solutionem implicatæ quæstionis, quomodo dux naturæ, sine confusione & conversione, convenerint in unitatem personæ divinæ, eamque non *genitivam* & moralem, sed *veritativam* & substantivam: qui cardo totius quæstionis, tanta commotione totius orbis agitatæ.

De auctore.

Quo auctore scriptus sit, dubitare non licet, cum Theodoretus in secundo dialogo, qui dicitur Inconfusus: Leo magnus epistola 97. concilium Chalcedonenſe actione 2. in fine: Facundus Hermianenſis libro 7. & 11. Leontius ſcholasticus libro 1. contra Neſtorianos & Eutyſchianos, alique, non tantum hujus operis, tanquam a Cyrillo editi, meminerint, ſed ex eo quoque ad confirmandam fidem testimonia deprompſerint. Adde quod in bibliotheca regia Pariſiis non modica pars Græcæ habetur, Cyrilli nomine inſcripta, quam Joannes Autbetus tranſtulit in ſuam operum Cyrilli Græcolatinam editionem, tomo 5. parte 1.

Quo tempore
compoſitus.

Quo tempore compoſitus fuerit, conſpicere ex eo licet, quod etſi contra Neſtorium ſanctus fidei deſenſor diſputer, eum tamen nomine non appeller, ſolitus alioqui non tacere, poſt condemnationem, imo & ante condemnationem, ſtatim atque ſiſ quali intentata eſt, capſumque agi jure, id eſt, poſt miſſam, cum ſummi pontificis literis depoſitionis ſententiam continentibus, ſynodicam ex Aegyptiaca ſynodo epistolam, capitaque duodecim, qui anathematismi dicuntur. Compoſitus igitur dici debet ante concilium Ephelinum.

Et quo in lo-
co.

Sed quo in loco, quoque diſtinctius tem-

pore? Epheli opinabitur forte quiſpiam, tunc cum Cyrillus, ipſis exigentibus catholicis, exponere coactus eſt nonnulla, quæ paulo vel duriora, vel obſcuriora videbantur in anathematismis, præfertim vt propulſaret invidiam ſibi ab adverſariis conflatam, quaſi cum Apollinaris ſentiret, vnicam eſſe in Chriſto naturam, verſumque in carnem Verbum divinum.

Ego vero Alexandriæ ſcriptum puto, longe antea: Cyrillus namque antequam reſponderet, vel Andreæ Samofatenæ, vel Theodoro, anathematismos reprehendentibus, id operis ſuſcepit, quo inſtrueret diſputaturos pro fide, de primis quaſi notionibus vocum, atque aliis nonnullis, quibus inter diſputandum uſus foret. Inſtruxit vero, niſi me fallit opinio, cum primum ferretur quæſtio apud Alexandrinos, nec ſatis adhuc animi exercitatione eruditi eſſent; cumque ipſe etiam primum Cyrillus pro Chriſto pugnam cum Neſtorio iniret, datis prioribus literis officiis ſionitricibus. Scriptus eſt igitur tractatus iſte eodem ſere tempore, quo epistola ad monachos Aegypti, id eſt, ſub mediū, aut ſaltem ſub finem ann. 429. Idem enim eſt utriuſque argumentum, nec aliud videtur diſcrimen quam methodi, quæ in epistola oratoria magis eſt, in Scholiis ſere ſcholastica.

In eam me ſententiam impellunt tria. Primum, quod Scholia ante concilium Ephelinum ſcripta ſint, vt antea conſectum eſt: nec parvo tamen tempore, cum Andreas Samofatenus apud Anaſtaſium Sinaitam hujusce operis tanquam pervulgati meminerit. Alterum, quod videtur elementaria quædam doctrina, rudibus controverſiæ ingeniiſ tradita: continetur enim expoſitione vocum, diſtinctionibusque ad objectiones ſolvendas neceſſariis, & exemplis ad rem explicandam factis. Tertium, quod in opere toto nulla per ſe fiat mentio Dei pontificis; ſed eorum tantum, quæ in primo Neſtorii ſermone ſecundoque & tertio contra fidei regulam leguntur, eum tamen digna foret iſta quæſtio, quæ tractaretur propter ſuam ſive ſubtilitatem, ſive neceſſitatem. Oſta vero eſt ex homilia Procli a Neſtorio acerbius reprehendiſ, de qua nihil afferri potuit nuntii Alexandriam ante deſinitum hæcenus tempus.

De

De interprete paulo difficilior est quaestio. Quisquis ille fuerit, ipsum oportet quinto saeculo scripsisse, imo temporibus Cyrilli: siquidem ex hac ipsa versione, quae nunc habetur, & Leo magnus statim post obitum Cyrilli tanquam ex vulgata, & concilium Chalcedonense, & Facundus Hermianensis decesserint, quae locis antea citatis referunt. Crediderit non immerito quispiam, tribuendum hoc opus vni ex Alexandinis illis, quorum Latinitatem apud sanctum Celestinum Cyrillus excusabat, cum chartas mitteret ab iis verfas. Verum opinabilis videtur, interpretem dicere Marium Mercatorem, virum alioqui melioris Latinitatis scientem: nam & inter ejus opera reperitur in vtroque manuscripto codice, quo vsus sumus; & ea aetate vixit, qua scribebatur, & ardore fidei incensus Latina fecit, quae Graeci defensores fidei scriberent; & in praefatione ad sermones Nestorii contestatus est, se Latinitatis leges sprevisse in operibus Nestorii Cyrillique vertendis. In quibus, inquit, *verbum de verbo, in quantum fieri potuit conatus sum translator exprimere, ne prius falsarius magis, quam verus postea probaret interpret. Da igitur veniam, pie lector, si aut minus oratio luculenta, aut verborum obicunq; praesumptiorum novitas autem forte perculerit. Elegi obrectatorum linguis magis exponi, quam a veritate sensuum exprimenda, ubi omne est de falsitate periculum, longius aberrare.*

Non levis opera ponenda nobis fuit in emendanda versione tam antiqua, ideoque ab exscriptentibus, ut sit, corrupta: iuverunt quidem manuscripti codices, & libri typis excusi. At cum vna sit omnium versio, eaque non minus a notariis depravata, quam ab interprete neglecta, quoties non praerulerunt Graeca, praerulerunt vero non saepe, divinandum fuit, ut quas adhibuisset voces interpres, restitueremus pro virili: religioni enim fuit vllas mutare, nec si aliunde licuisset, potuissimus tamen, cum deficiat Graecus textus in pluribus; quem enim habemus, vel ex Theodoro, vel ex Chalcedonensi synodo, vel ex bibliotheca regia acceptus est.

Prodit vero eximium opus, & a sanctis Patribus summis laudibus ornatum, non tantum emendatius, quod certe leve non est; sed quarta fere parte auctius, quam legatur, vel apud Cyrilli operum editores, vel apud conciliorum collectores. Quid autem desit in vulgatis libris, indicabimus, ubi erit opus.

Vulgati codices totius operis habent capita viginti & octo: manuscriptus Marianus triginta quinque: Photius non plura novemdecim numerat, redactis scilicet ad hunc numerum cunctis, quae apud alios non optima sane de causa separantur. Opera pretium est Photii verba exscribere: *Lectus est item alter liber sic inscriptus: Scholion de Unigeniti incarnatione. Quo haec fere exponuntur, quid est Christus; qua ratione intelligendus Emmanuel; quid est Iesus CHRISTUS; juxta quid Dei Verbum dictum est homo; juxta quid evacuatum esse Dei Verbum dicitur; quomodo item Christus vnus est; quomodo etiam vnus est Emmanuel; quamnam dicimus esse exinanitionem? Item de ignito carbone viso ab Esaia, aliaque praeterea, bis tamen affinita, capita decem. Per magnam vero legentibus utilitatem liber hic afferre potest.* Aliam videri potest Facundus Hermianensis in codice, quo vsus est, partitionem invenisse:

nam quod Photius octavum caput esse indicat, septimum ipse vocat; decimum vero, quod apud Photium vndecimum ponitur. Sic enim scribit: *Cyrillus in libro, quem Scholia nuncupavit, in vltimo septimo, quam esse dicimus adunationem, anima, inquit, omnia qua sunt, corporis, &c.* Et postea: *Rursus autem eodem libro, in vltimo decimo, quid dixerit, vel quid prima fronte solus ipse titulus praeferat, advertamus; nam hoc in illa se ostensurum esse promisit dicens, quod & adunato Deo Verbo vere humanitati, inconfuse tamen substantiae permanserint. Vique hoc probaret subiecit ista: Erectum est secundum Dei voluntatem sanctum tabernaculum per desertum, &c.*

Quaquam in vtrumque locum facile potuit mendum irrepere, si modo literis Romanis, ut credible est, v. l. x. numerus scriptus sit: potuit enim facile detrahi in vno loco, & in altero addi ab incuriosis librariis tertia vocalis. Quare Facundi lectio corrigenda mihi videtur, retinenda Photii, contractis tamen in vnum capitibus duobus de carbone vel lilio: quae exempla ad id, quod in titulo propositum est, probandum, pariter conducunt.

Et vero par est credere, suum singulis capitibus inscriptum fuisse argumentum, quod tractandum foret; non item id contigisse, quod in libris editis legitur, ut singula capita singulis, sive testimoniis, sive exemplis inconcinne & inordinatim tribuerentur. Mercatoris porro codex nihil adimenti conferre valuit ad alterutram opinionem confirmandam, siquidem titulos habet sine vllis numeris.

Igitur tamen distributio capitum, quae vsu recepta est, religiose servanda sit, visum est tamen opera pretium fore, si singulis capitibus Scholiorum Photii numeri cum vulgatis apponerentur, & hic, propositis singulorum capitum ex Mercatore titulis, per synopsis totum opus exhiberetur.

Synopsis secundum Mercatoris titulos, & numeros Photii.

Cyrilli Episcopi Alexandria de incarnatione Unigeniti.

- CAPUT I. Quid est Christus.
- II. Qualiter intelligi debeat Emmanuel.
- III. Quid est IESUS.
- IV. Quam ob causam homo dictum sit Dei Verbum.
- V. Quam ob causam exinanitum dicitur Dei Verbum.
- VI. Quomodo vnus Christus.
- VII. Quomodo vnus Emmanuel.
- VIII. Quam esse dicimus adunationem.
- IX. Quod incorporalis divinitatis corpus facta fuerit ipsa caro habens animam rationabilem; & quod si ea a se dividere voluerimus, procul dubio labefactabimus dispensationem, quae in Christo intelligitur.
- X. Quod adunato Deo Verbo vere humanitati, inconfuse tamen substantiae permanserint.
- XI. Quod cum esset Deus Verbum, factus sit homo, nec homo simpliciter, nuda conjunctione honoratus, vocatus sit ad parem dignitatem Dei Verbi, sive auctoritatem, sicut quibusdam videtur.
- XII. Quod Christus IESUS vocetur homo factus Deus Verbum.
- XIII. Quod Christus non sit homo *secundus*, nec simpliciter in homine inhabitavit Dei Verbum; sed magis caro sit factum, sive homo

A

LLI

IAE

ITI,

quispiam, cum catholicis, ex paulo vel de in anathema: in vltimam sibi ab vllinaris istis fecam, versumque

puto, longe a responderet, odoreto, anathematis operis suscipio fide, de priore alii nonnulli dorer. Instruimus mum ferretis adhuc anicunq; ipse pugnam cum is officii: mox iste eodem thos Egypti, em ann. 429. m, nec aliud a in epistola holiastica. a. Primum, nscripta sunt, en tempore, asium Simarati memineria quaedam iis tradita: istinctione: clariis, & Tertium, mentio Dei primo Nestora fidei foret ista sive subit: ex homilia, de qua ante de

Partitio totius Operis. Cod. 169.

Facundus Hermianensis emendatus. Lib. v. cap. 7.

De

perfectus, secundum Scripturas.

XIV. Dicta apostolica, in quibus Deus nominatus sit Christus.

XV. Quomodo oporteat intelligere: *Verbum caro factum est, & habitavit in nobis*; & quomodo mittitur Verbum quod Deus est; & quomodo proprium ipsius dicitur corpus.

XVI. Quomodo intelligatur *Deus deus* Virgo sancta.

XVII. Quod Deus nominetur & homo, apprensus Unigenitus.

XVIII. De Christi passione, quod vtile sit. Quod secundum aliud & aliud de vno eodem dicitur, nec dividimus in duo.

XIX. Adversus illos, qui aiunt, quod sola relatione Deum Verbum deceant humana.

Etsi porro quinque capita, & caque prolata, quae vulgo deficiunt, Marianus codex suppeditet, vix ausim tamen spondere, etiamnum integrum opus edi, si qua fides Anastasio Sinaitae: citat enim locum de latere reperto in ore piscis, qui non reperitur in Scholiis, cuiusmodi nunc habentur. Sed valde suspicor, Anastasium memoria lapsum pro alio opere Scholia posuisse: eoque probabilior suspicio videtur, quod liber *de divinis* recordatione potius, quam lectione auctorum se composuisse testatus sit, moneatque idcirco lectorem de recognoscendis, vel etiam restituendis testimoniis.

Occasione porro Scholiorum, ex quibus tria testimonia Theodoretus adduxit in secundo Eranitae dialogo, praetermittere non possum, quid coniecerim de testimoniis illis, quae in concilio Calchedonensi sancti Leonis epistolae subiuncta sunt: ea nempe a Theodoro adjuncta esse; nam omnia totidem verbis in dialogo quem dixi, leguntur, nullaque sit in tota epistola sive mentio, sive promissio afferendorum. Adde quod Theodoretus a facundo dicitur asseruisse adversus Palestinos & Illyricanos reclamantes epistolam Leonis, adducto scilicet, ut habent acta concilii Calchedonensis, testimonio, quod inter subiuncta legitur. Non fuisset vero adducto opus, si iam epistola subiunctum esset: fuisset enim procul dubio simul lectum, aliaque pariter, si modo aliqua essent tunc temporis. Quid quod a Theodoro, aut certe ab eis, qui Theodoretum partibus studebant, versam in sermonem Graecum epistolam proditum est, imo & a vertentibus vitiatam, quod postremum Leo ipse queritur apud Marcianum imperatorem. Accedat etiam, quod in epistola Pontifex plura fidei capita, non tantum adversus Eutychem, sed etiam contra Nestorium exponat; nec alia tamen testimonia subdantur, quam quae ad distinctionem naturarum asserendam valent, quaeque in dialogo, qui dicitur Inconfusus, adhibita fuerant ad eos, qui Theodoro Apollinarisimi nomine suspecti erant, consultan-

dos; non asserantur quae ex libris contra Nestorium scriptis, in ipso etiam citato dialogo leguntur.

Quanti vero pretii sit opusculum istud, aestimare licet, vel inde maxime, quod nemo fere consequentium tractatorum, qui auctoritate Cyrilli, in mysterio Incarnationis exponendo vti voluerit, testimonium aliquod ex Scholiis non sumserit. Adde quod Cyrillus ipse videri possit, hanc suam elucubrationem commendasse, cum scriberet Eulogio: *Complectitur*, inquit, *idem liber sub finem breves quasdam de Christi dispensatione expositiones, easque pulcras admodum & viles*. Oportet enim expositiones quas memorat, vel a Scholiis, vel a consequente tractatu de incarnatione Verbi, vel a dialogo subiuncto non differre: neque enim aliud quippiam scripsit, de quo dubium esse possit. At differt profecto a consequente tractatu qui revera unus quidam sermo est; differt etiam a dialogo mox dicto: quis enim dialogum *de divinis* nomine proprio appelleret? Quamquam potuit dialogus subijungi Scholiis, ut epitome quadam & velut *synopsi*.

Quam accurata methodo sit conscriptum, ex serie apertum est. Cyrillus a simplicium vocum interpretatione exorsus exponit, quid sit Christus, quid Emmanuel, quid Jesus, quid vnus, quid vnio. Mox ad propositiones, quae in hac materia usurpari solent, orationem deflectens edisserit, qua ratione Christus sit vnus, vnus Emmanuel, vnus Jesus, id est, vnus Dominus, &c. Tum quomodo Verbum dicatur exinanitum, carni vnitum, factum homo, nec ideo tamen mutatum, aut divinitate extutum. Hinc quo pacto Christus non sit homo *deus*, aut numine afflatus, sed vere homo Deus, deinde qua ratione Verbum perhibeatur in nobis habitare, ad nos miti, corpus habere proprium, & quomodo intelligatur *Deus deus* Virgo sancta. Tandem quod Unigenitus in carne visibili apprensus nominetur Deus & homo: quomodo passus, & in quo postremo resellit eos, qui humana non alia ratione, Deum decere putant, quam relatione sola. Ceterum, quod iam monui, distinctionibus ad declinandas heterodoxorum objectiones vtilibus singula fere capita plena sunt.

Priusquam praefari desino, monendum puto, Eutherium, cuius opus circumfertur sub Athanasii nomine, adversus hunc librum, sin minus vnus, saltem maxime, suos fere cunctos viginti sermones scripsisse: nam quas sententias amarulenta oratione carpit, (omnes fere Scholiis Cyrilli continentur prolixè) sumus ostensuri in auctario Theodoretum, propediem edendo. Eutherium enim Theodoro jungemus, sive propter argumenti cognationem, sive etiam ob fidei *tuam* *veritatem*.

An omni ex parte perfectum prodeat.

Observatio de testimoniis inde a Theodoro & Leone magno sumptis.

Quanti sit pretii Scholia.

Cone. Eub. part. 3. 1. 37.

Qua methodo conscripta.

Impugnata ab Euthero nobili Nestoriano.

